

ТЕМА 8

СЛОБОДА

За средно образование

Дебатирање во јавност

Зошто слободата (на говор) не функционира без строги правила?

8.1 Кои проблеми се за нас интересни?

Учениците учествуваат во планирање на дебата

8.2 Подготовка за дебатата

Клучни искази и дебатирачки стратегии

8.3 Дебатираме – одлучуваме – известуваме

Дебатирање и одлучување во јавност

8.4 Една дебата – различни перспективи

Учениците размислуваат за дебатата

Тема 8

Слобода

Дебатирање во јавност

Зошто слободата (на говор) не функционира без строги правила?

Вовед за наставници

Зошто слободата (на говор) не функционира без строги правила?

За некои читатели ова прашање можеби ќе изгледа чудно. Сепак, слободата значи дека можеме да кажеме и направиме што сакаме. Демократијата е систем за отворени и слободни општества. Строгите правила не потсетуваат на нешто многу поинакво – на пример авторитарна власт. Па тогаш која е пораката зад ова прашање? Накратко, слободата и еднаквоста се близнаци. Сите ги уживаме правата на слобода, но ни требаат еднакви можности за да ги практикуваме – затоа постојат правилата. Во оваа тема учениците ќе ја увидат важноста на овој принцип за учеството во демократија.

Зошто оваа тема се концентрира на дебатирање

Граѓаните кои учествуваат во демократијата ќе учествуваат во дискусии и дебати, а со тоа тие ги практикуваат човековите права на слободно мислење и изразување. Расправањето во јавност е вештина која може да се научи, па затоа на учениците им треба обука во училиштата. Од оваа причина учениците вежбаат како да спроведат дебата и оваа тема е поврзана со клучниот концепт на слободата. Слободата на говор и изразување овде е посебно битна.

Што прават учениците во часот по дебатирање

Единаесет ученици учествуваат во дебатата. Има два дебатни тима од по пет ученика и еден претседавач. Другите ученици ја слушаат дебатата, но имаат активна улога. Три тандем-тимови на ученици пишуваат статија и го известуваат класот на последниот час за оваа тема. Останатите ученици се публика, а нивната улога е да ги оценуваат аргументите, да одлучат која страна ги убедила на крајот и да гласаат за која страна ја поддржуваат. Како и во политиката, една страна го освојува мнозинството на поддржувачи.

Што ќе научат учениците во оваа тема?

Дебатата следи строги правила кои се со цел секој ученик да добие еднакво време за говорење. Затоа претседавачот ќе ги прекинува учениците кои сакаат да зборуваат подолго од дозволеното. Ова правило е потреба, бидејќи го штити правото на секој говорник за слободно изразување – но во строга граница. Ете зошто слободата не функционира без строги правила

(видете го поднасловот на оваа тема). Без овој принцип ниеден демократски систем нема да функционира, ниту пак човековите права ќе значат многу во животите на луѓето.

Која е улогата на наставникот во оваа тема

Во оваа тема учениците имаат многу време да работат самостојно, со што ќе ги усовршуваат нивните вештини за дебатирање и набљудување, но исто така за преземање одговорност затоа што го прават. Лекциите 2-4 почнуваат со информации од учениците. Кога учениците самостојно работат, наставникот има улога на инструктор: тој/таа ги набљудува учениците за да дознае што тие прават добро, а на кои од нивните квалитети им е потребно внимание и обука. Тој/таа ги поддржува ако тие побараат помош, но не треба да им ги даде решенијата за нивните задачи.

Развивање на компетенции: упатувања до другите теми во оваа книга

Што покажува оваа табела

Насловот на овој прирачник, *Учество во демократијата* се концентрира на компетенциите на активниот граѓанин во демократијата. Матрицата го покажува потенцијалот за дополнување помеѓу темите во овој прирачник. Матрицата покажува кои компетенции се развиваат во 8-мата тема (засенчениот ред во табелата). Колоната која е со задебелена рамка ги покажува компетенциите за донесување политички одлуки и делување – таа е задебелена поради блиските врски со учеството во демократија. Редовите подолу ги означуваат врските со други теми во овој прирачник: кои компетенции што ги поддржуваат учениците во 8-мата тема се развиваат во овие теми?

Како може да се користи оваа матрица

Наставниците може да ја користат оваа матрица како алатка за правење план за часовите по ОДГ/ОЧП на различни начини.

- Оваа матрица им помага на наставниците кои имаат само неколку часа да ги посветат на ОДГ/ОЧП: Наставникот може да ја одбере само оваа тема и да ги изостави другите, бидејќи тој/таа знае дека некои од клучните компетенции до одреден степен се развиваат во оваа тема – на пример, анализа, рефлексивна употреба на медиумите и одговорност.
- Матрицата ги потсетува наставниците на потенцијалот за дополнување кој помага за учениците постојано да се обучуваат, во битни области и различни контексти кои се поврзани на многу начини. Во овој случај наставникот бира и комбинира повеќе теми.

Теми	Димензии на развојот на компетенции			Ставови и вредности
	Политичка анализа и расудување	Методи и вештини	Учество во демократија Донесување политички одлуки и делување	
8 Слобода	Идентификување на клучни искази Поврзување и рангирање на аргументи: правење избор Анализа на селективната конструкција на реалноста од медиумите	Дебатирање: давање кратки и јасни искази Играње во тим Пишување новинарска статија	Донесување одлука со гласање на мнозинството	Етика на заемно признавање
2 Одговорност			Одговорноста е дури и поважна од	

7 Еднаквост	Анализа и решавање на проблемот со мнозинството/малцинството		правилата кои прават демократијата да функционира (теми 2 и 7)
5 Правила и закон			Неутрализирање на потенцијалот за траен конфликт на интереси со создавање на закони и правила
6 Влада и политика	Проучување на дебати за правење агенда и политичко одлучување		Идентификување каде граѓаните можат да интервенираат во процеси на политичко одлучување
9 Медиумите	Анализа на селективната конструкција на реалноста од медиумите	Пишување новинарска статија	Рефлексивна употреба на информацијата пренесена од медиумите

ТЕМА 8: Слобода – дебатирање во јавност

Зошто слободата (на говор) не функционира без строги правила?

Тема на лекција	Стручно оспособување/цели на учење	Задачи на ученикот	Материјали и извори	Метод
Лекција 1 Кои проблеми се за нас интересни? (3 недели однапред)	Преземање одговорност. Критериуми за одбирање на проблеми за дебата на часот: политичка релевантност, интерес на учениците, врски со разбирањето и искуството на учениците.	Учениците разменуваат идеи и собираат информации за проблеми за дебатата.	Материјал за ученици 8.1. Информации од медиумите. Записи од лично искуство. Хартиена табла.	„Работа во тандем-тимови.
Лекција 2 Подготовка за дебатата	Учество: учениците прават избор преку гласање. Методи и вештини: тимска работа.	Учениците ги подготвуваат своите улоги во дебатата.	Материјал за ученици 8.2-8.5, 9.1. Информации од медиумите. Таблоид и квалитетен весник, списание за млади.	Работа во групи. Учење преку соработка.
Лекција 3 Дебатираме – одлучуваме - известуваме	Кратко говорење: расправање со противник, соработување во тим. Набљудување и оценување на аргументи.	Учениците учествуваат или ја гледаат и слушаат дебатата. Последователни задачи за групите како подготовка за часот за размислување.	Материјал за ученици 8.2-8.5, 9.1.	Дебата. Групна работа (гласање). Испитување.
Лекција 4 Една дебата – различни перспективи	Анализирање и оценување на заедничко искуство. Медиумите ја создаваат нашата перцепција за реалноста. Правилата значат еднакви можности за практикување на правата на слобода.	Учениците ги споредуваат статиите за дебатата. Учениците размислуваат за нивното искуство во дебатата.	Материјал за ученици 9.1. Статии напишани од учениците.	Презентации. Дискусија.

Лекција 1

Кои проблеми се за нас интересни?

Учениците учествуваат во планирање на дебатата

Ве молиме забележете: овај час се одвива три недели пред другите часови.

<p>Оваа матрица ја сумира информацијата која наставникот треба да ја испланира и предаде на часот.</p> <p>Стручното оспособување директно се однесува на ОДГ/ОЧП.</p> <p>Крајната цел на учење покажува што учениците знаат и разбираат.</p> <p>Задачата на учениците, заедно со методот го формираат главниот елемент на процесот на учење.</p> <p>Списокот на материјали е во корист на подготовката за час.</p> <p>Временскиот буџет на наставникот му дава груба ориентација за организацијата на време.</p>	
Стручно оспособување	Преземање одговорност: одбирање на предмети и материјали со примена на критериуми.
Крајна цел на учењето	Критериуми за одбирање на проблеми за дебата на часот: политичка релевантност, интереси на учениците, врски со разбирањето и искуствата на учениците.
Задачи на учениците	Учениците разменуваат идеи и собираат информации за дебатата.
Материјали и извори	Информација од медиумите. Записи од лично искуство. Хартиена табла за прикажување на предлозите од учениците, со список (имиња на учениците со поле за штиклирање). Материјал за ученици 8.1.
Метод	Работа во тандем-тимови.
Временски буџет	1. Учениците се запознаваат со тематиката – 15 мин. 2. Претставување на задачата – 10 мин. 3. Работа во тандем-тимови – 15 мин. Интервал меѓу лекциите 1 и 2 – 3 недели.

Информација за наставникот: зошто оваа лекција се одвива 3 недели однапред.

Оваа лекција се одвива три недели понапред од другите за да можат учениците да ги спремат информациите за втората лекција и да учествуваат во планирањето на дебатата за лекцијата 3. Оваа лекција служи како **предвремена организација**: учениците ги собираат потребните информации за задачата однапред.

Учествувањето во планирање на часови одговара на учествувањето во заедницата. Во сите случаи активниот граѓанин е информиран граѓанин. Гледано од оваа перспектива,

предвремената организација во оваа тема го демонстрира генералниот принцип за учество во демократијата.

Предвремената организација бара временски период од околу 3 недели меѓу првата и втората лекција. (Затоа наставникот треба да одлучи како да ги користи часовите во рамките на овој интервал). Организацијата се состои од две фази:

Фаза 1 (две недели): учениците работат во тандем- тимови. На крајот на првата фаза секој тим направил предлог за проблем на дебатата, проблем кој го сметаат за интересен и погоден. Тие снабдуваат информациски материјал за класот (една страна).

Крајниот рок ја одредува датата кога завршува фазата 1 и почнува фазата 2

Фаза 2 (една недела): време за читање. На крајот на втората фаза секој ученик ги знае сите предложени проблеми и ги прочитал сите материјали. Секој ученик одбрал проблем за дебатата.

Временска структура за предвремената организација

Лекции	Лекција 1			Лекција 2
Активности на учениците	Фаза 1 Учениците работат на предлозите за проблем на дебатата.		Фаза 2 Учениците ги читаат предлозите.	Класот бира проблем преку гласање.
Временска линија	Недела 1	Недела 2	Недела 3	
Краен рок 				

Опис на лекцијата

Подготовки пред часот

За првиот чекор, дебатирањето: ако е потребно, наставникот ја расчистил училницата за вежбата за дебатирање.

За чекорите 2 и 3, упатство во задачата: наставникот ги прикачил листовите на таблите во училницата.

1. Учениците се запознаваат со тематиката

Подготовка: наставникот прави линија на подот со помош на конопче долго околу пет метри. На учениците ќе им треба доволно простор за да стојат на секоја страна од линијата, гледајќи едни во други. Ако училницата е премала или нема простор, вежбата може да се прави во ходникот.

Наставникот им вели на учениците да застанат и формираат круг околу линијата. Тогаш наставникот изјавува:

„Секое дете треба да помине уште една година на училиште.“

Наставникот им вели на учениците да одат на една страна од линијата – лево, ако го поддржуваат исказот и десно ако не го поддржуваат. Тие имаат неколку минути да ги споделат нивните причини и идеи.

Тогаш наставникот ги замолува групите да ги разменат нивните аргументи. Има неколку правила кои треба да се почитуваат:

1. Двете страни ги презентираат аргументите една по една
2. Не смеат да се прекинуваат говорниците.
3. Говорниците имаат 30 секунди да се искажат.

Учениците потоа ја прават размената на аргументи која наликува на дебата. По пет минути, или порано ако некоја страна нема повеќе идеи, наставникот ја сопира дебатата и ги замолува учениците да седнат на своите места – кои идеално би биле наместени во отворен квадрат за да се подобри комуникацијата.

2. Претставување на задачата

2.1 Зошто дебатирањето е битно за учествувањето во демократијата

Наставникот ја напоменува предходната активност – која беше дебата. За кратко време се разменија многу идеи и аргументи. Учениците можат да коментираат за нивното искуство.

Наставникот објаснува дека учениците треба да ги развијат нивните вештини за дебата, бидејќи многу дискусии во демократски околности се спроведуваат на ваков начин. Граѓаните ги уживаат човековите права на слободно мислење и изразување, но им се потребни вештините за дебата за да ги практикуваат.

Наставникот внимава учениците да ја разберат и прифатат оваа дефиниција на нивната задача.

2.2 Појаснување: што е добар проблем за дебатирање?

Наставникот се осврнува на тематиката – како што покажаа учениците, проблемот за дебата беше добар. Што е добар проблем за дебатирање?

Наставникот ги слуша предлозите и идеите на учениците и ги сумира во клучни зборови на таблата. Се очекува тие во поголема мера да кореспондираат со петте критериуми (3а-3е) во материјалот за ученици 8.1

Наставникот објаснува дека дебатата што следи ќе биде поинтересна, а учениците ќе бидат поуспешни ако дебатата ја извршат со проблем по нивен избор. Затоа тие имаат можност да изберат проблем на следниот час кој ќе биде по три недели. Дотогаш тие треба да подготват предлози за проблемот со кој ќе се занимава дебатата. Класот ќе избере во вториот час.

Наставникот го дели материјалот за ученици 8.1 и ги напоменува критериумите кои учениците ги предложиле и им вели да ги споредат нив со критериумите од 3а-3е во материјалот. Ако учениците и наставникот се согласуваат за изменување на листата на критериуми, тоа и го прават.

2.3 Инструкции за задачата: собирање на идеите на табла

Наставникот оди до хартиените табли кои сена сидот и ги замолува учениците да го читаат материјалот за ученици 8.1 додека тој/таа ја црта следната табела:

Што е добар проблем за дебатирање?			
Секојдневен живот или живот во училиште	Социјални или културолошки проблеми	Политички проблеми	Други проблеми

Откако учениците го прочитале материјалот, наставникот посочува на таблата. Проблемот кој учениците го дискутираа на почетокот на часот беше политички проблем – како треба да се организира образованието во нашата земја. Но и другите проблеми се интересни:

- Политички проблеми
- Социјални проблеми
- Проблеми во секојдневниот живот или на училиште
- Други проблеми – за сите други идеи.

Учениците можат да се осврнат на нивното лично искуство, на тоа што го знаат за моменталната политичка агенда, или можат да бараат информации.

Во овој момент, учениците би требало да имаат некои примери. Наставникот ги охрабрува учениците да ги изнесат своите идеи. Ако ова е претешко, наставникот може да помогне со овие примери:

- Секојдневен живот или живот во училиште: „Автомобилите прават поголема штета отколку корисност.“
- Социјални или културолошки проблеми: „Телевизијата има позитивна улога во општеството.“ (Или: интернетот, мобилните телефони, итн.)
- Политички проблеми: „Жените треба да се третираат исто како мажите.“

2.4 Инструкции за задачата: почитување на крајниот рок

Наставникот објаснува зошто постои крајниот рок. Рокот е даден за сите да имаат шанса да го прочитаат материјалот – пет школки дена пред првиот час. Учениците мораат да разберат дека тие ќе го одберат проблемот, но предходно мора да ги прочитаат материјалите. Во спротивно не може да се направи демократското гласање бидејќи тоа треба да е ефикасно организирано во временскиот период кој е достапен. На часот нема да има време да се читаат материјалите.

Наставникот им кажува на учениците каде да ги остават материјалите и нивниот лист со белешки.

На крајот тој/таа истакнува дека битно е учениците да се решат кој проблем би сакале да е тема на дебатата.

3. Работа во тандем-тимови

Учениците формираат тандем-тимови и работат самостојно, следејќи ги упатствата кои дадени во материјалот. Тие самите си ја одредуваат домашната задача.

Лекција 2

Подготовка за дебатата

Клучни искази и стратегии за дебатирање

Оваа матрица ја сумира информацијата која наставникот треба да ја испланира и предаде на часот.

Стручното оспособување директно се однесува на ОДГ/ОЧП.

Крајната цел на учење покажува што учениците знаат и разбираат.

Задачата на учениците, заедно со **методот** го формираат главниот елемент на процесот на учење.

Списокот на **материјали** е во корист на подготовката за час.

Временскиот буџет на наставникот му дава груба ориентација за организацијата на време.

Стручно оспособување	Учество: учениците прават избор преку гласање. Методи и вештини: тимска работа.
Крајна цел на учењето	
Задачи на учениците	Учениците ги подготвуваат нивните улоги во дебатата.
Материјали и извори	Информација од медиумите. Материјал за ученици 8.2-8.5, 9.1. Таблоид, квалитетен весник и младинско списание.
Метод	Работа во групи, учење преку соработка.
Временски буџет	1. Учениците бираат проблем – 10 мин. 2. Формирање групи за дебатата – 10 мин. 3. Работа во групи – 20 мин.

Информационо поле

Темата се состои од две активности на учениците: 1. Учениците го бираат проблемот за дебата и 2. учениците формираат групи и се спремаат за дебатата во нивните различни улоги: два дебатирачки тимови („позитивната“ или „за“ страната и „негативната“ или „против“ страната).

Поголемиот дел од часот треба да се посвети во подготвување на дебатата. Затоа важно е гласањето да се изврши без проблеми и ефикасно.

Би било интересно искуство за групите кои се новинари ако нивната сторија се објави во вистински весник. Наставникот може да ја предложи оваа идеја на тимовите. Ако учениците се согласуваат, наставникот заедно со нив одлучува како да пристапат кон одреден весник.

1. Учениците бираат проблем

Наставникот е претседавачот во овој прв час. Најпрво тој/таа се заблагодарува на учениците за создавањето на толку многу интересни идеи. Потоа наставникот ја објаснува процедурата.

Се очекува учениците да ги прочитале идеите и материјалите кои се од нивните соученици и да се решиле кој проблем им е фаворит за дебатата. Гласачката процедура може да ја спроведат два ученика. Еден ги прашува сите ученици за нивниот избор. Другиот ги запишува темите на листа на таблата, забележувајќи ги тие кои се споменале повеќе пати. Потоа темите се рангираат и со гласање на мнозинството, класот избира помеѓу првите три на врвот на ранг-листата. Темата која е избрана станува проблемот за дебатата.

2. Формирање на групи за дебатата

Наставникот нагласува дека сега учениците ќе се подготвуваат за дебатата. Дебатата следи одредени правила, а учениците формираат групи и тимови кои ќе имаат различни улоги.

Учениците го добиваат материјалот за ученици 8.2 и го читаат во тишина. Тие поставуваат прашања ако треба нешто да се појасни и (пожелно е) другите ученици или наставникот да дадат одговор. Учениците треба да разберат која улога ја имаат различните тимови.

Учениците се приклучуваат на еден од следните тимови. Оваа табела покажува кои групи учествуваат во дебатата и кои материјали им се потребни. Тимовите треба да имаат еден член како резерва во случај некој од членовите на тимот да е болен на денот на дебатата.

Двата претседавачи меѓусебноги делат задачите за спроведување на дебатата и гласањето на публиката. Ако едниот претседавач е болен, другиот ги добива двата дела.

Група	Број на членови (+ резерва членови)	Материјал за ученици со бр.
Тим бр. 1 („позитивни“)	5 (+1)	8.3
Тим бр. 2 („негативни“)	5 (+1)	8.3
Прв и втор претседавач	2	8.2, 8.4, 8.5
Тим на новинари (квалитетен весник, таблоид, младинско списание)	3 x 2	8.6, 9.1
Публика	Сите останати ученици	8.5

Практично ова може да се изведе со правење колони на таблата или неколку хартиени табли. Учениците потоа ги впишуваат нивните имиња под групата која ја избрале. Ако некоја група е преполна, наставникот и класот заедно одлучуваат како да се реши проблемот. Групата е на учениците, не на наставникот. Искуството покажало дека учениците се желни за соработка и групите се формираат брзо, со задоволителен резултат за учениците.

3. Подготовки за дебатата

Групите добиваат копија од материјалот за ученици 8.3 (тимовите за дебата), 8.4 (публика) или 8.5 (новинарски тимови). Во втората половина од часот, групите ја планираат активноста и ако е потребно самите си даваат домашна задача. Наставникот е набљудувач и инструктор. Како

инструктор, наставникот не приоѓа на групите, не ги чита информациите ниту пак учествува во создавањето на резултати. Ако на групите им е потребна поддршка, тие му приоѓаат на наставникот. Ако не им треба помош, тие ја имаат слободата и одговорноста да работат како што мислат дека е најдобро. Искуството покажало дека учениците ја ценат довербата која им се дава, што делува како мотивација и охрабрува.

Наставникот дава копии од нивниот тип на весник (таблоид, квалитетен весник, или младинско списание) на новинарите. Ова ќе им помогне да замислат каков профил и публика има нивниот весник и како треба да изгледаат нивните вести.

Ако е воопшто можно, наставникот ги замолува учениците да ги наместат клупите и столчињата за дебатата како што е наведено во материјалот за ученици 8.2 пред да почне следниот час.

Лекција 3

Дебатирате – одлучуваме – известуваме

Дебатирање и одлучување во јавност

Оваа матрица ја сумира информацијата која наставникот треба да ја испланира и предаде на часот.

Стручно оспособување директно се однесува на ОДГ/ОЧП.

Крајната цел на учење покажува што учениците знаат и разбираат.

Задачата на учениците, заедно со **методот** го формираат главниот елемент на процесот на учење.

Списокот на **материјали** е во корист на подготовката за час.

Временскиот буџет на наставникот му дава груба ориентација за организацијата на време.

Стручно оспособување	Слободно говорење: расправање со противник, соработка во тим. Набљудување и оценување на размена на аргументи.
Крајна цел на учењето	Поврзано со темата за која се дискутира.
Задачи на учениците	Учениците учествуваат, ја набљудуваат и слушаат дебатата. Последователни задачи за групите како подготовка за сесијата за размислување.
Материјали и извори	Материјал за ученици 8.2-8.5, 9.1.
Метод	Дебата, работа во групи (гласање), испитување.
Временски буџет	1. Дебатата – 25 мин. 2. Гласање на публиката – 10 мин. 3. Домашна задача: информации за размислувањето – 5 мин.

Информационо поле

Овој час ја содржи клучната задача за целата тема, а тоа е дебатата. Проширената подготовка во предходниот час беше наменета да им даде самоувереност на учениците за да ги играат нивните улоги.

Претседавачите се одговорни за раководење со дебатата и гласањето на публиката.

Наставникот го отвора и затвора часот, и првенствено има улога на набљудувач.

Материјалите за ученици им даваат правила на учениците за тоа како треба да ги играат своите улоги. Пристапот е типично учење преку задачи: часот е структуриран преку различни задачи и строго вработен со правилата и распоредот, а наставникот скоро никогаш не зема збор. Како и да е, целите за учење кои наставникот ги има на ум се присутни низ целиот час – дури и повеќе од фронталното предавање, бидејќи сега учениците се „сопственици“ на часот.

Опис на лекцијата

Материјалот за ученици 8.4 (улогата на претседавачите) дава детален опис за тоа како се одвиваат дебатата и гласањето на публиката. Затоа описот на овие фази може да е многу краток.

1. Дебатата

Наставникот ја најавува агендата за часот: дебатата, потоа гласањето на публиката и испитувањето. Ако е потребно, наставникот ги замолува учениците да ги наместат клупите и столчињата на начин како што е претставено во материјалот за ученици 8.2.

Потоа презема првиот претседавач. Учениците ги земаат своите места – дебатните тимови, претседавачот, публиката и новинарите. Наставникот седнува во публиката, пожелно во задните редови. Учениците не треба да воспоставуваат визуелен контакт со наставникот, туку меѓусебно. Тие ги играат своите улоги, а наставникот слуша.

2. Гласање на публиката

Вториот претседавач ја спроведува дискусијата на публиката и гласањето. Наставникот тука ја напушта публиката и ги набљудува учениците од дистанца. Додека учениците во публиката дискутираат за гласовите, дебатните тимови и новинарите слушаат.

По пет минути, претседавачот ја завршува дискусијата и го спроведува гласањето. Откако претседавачот ќе го затвори гласањето, наставникот го презема водството.

3. Домашна задача: информации за последователниот час (лекција 4)

Наставникот се заблагодарува на претседавачите за раководење со поголемиот дел од часот. Потоа тој/таа се заблагодарува на учениците и публиката, а ги пофалува тие што смета дека треба. Во овој момент не треба да се даваат критичарски коментари. Четвртиот час е со цел да се даде повратна информација и да се размислува за дебатата и гласањето, а ова наставникот го кажува на учениците.

Тој/таа им вели на учениците (со исклучок на новинарите) да размислат за нивните чувства, импресии и гледишта за дебатата, дискусијата и гласањето, и да подготват кратка изјава како информации за следниот час, обраќајќи се на следните клучни прашања:

1. Искажете го мислењето за проблемот на дебатата. Објаснете кој аргумент највеќе ве натера да го формирате своето мислење.
2. Од ваша гледна точка, опишете кој ефект го имаа правилата, поточно едноминутното ограничување на дебатата.

Новинарските тимови не треба да ја добијат оваа задача заедно со нивните новинарски стории. Наставникот ги повикува шестмината ученици за да одлучат како да се прошират сториите – со помош на три копии закачени на сид или со давање материјал на секој ученик.

Лекција 4

Една дебата – различни перспективи

Учениците размислуваат за дебатата

Оваа матрица ја сумира информацијата која наставникот треба да ја испланира и предаде на часот.

Стручно оспособување директно се однесува на ОДГ/ОЧП.

Крајната цел на учење покажува што учениците знаат и разбираат.

Задачата на учениците, заедно со **методот** го формираат главниот елемент на процесот на учење.

Списокот на **материјали** е во корист на подготовката за час.

Временскиот буџет на наставникот му дава груба ориентација за организацијата на време.

Стручно оспособување	Анализа и оцена на заедничко искуство.
Крајна цел на учењето	Медиумите ја создаваат нашата перцепција за реалноста. Правилата обезбедуваат еднакви можности за практикување на правата на слобода.
Задачи на учениците	Учениците ги споредуваат новинарските стории за дебатата. Учениците размислуваат на искуството од дебатата.
Материјали и извори	Материјал за ученици 9.1. Новинарски стории од учениците.
Метод	Презентации. Дискусија.
Временски буџет	1. Три новинарски извештаи со дискусија. – 15 мин 2. Размислување: како правилата влијаат на дебатата – 15 мин. 3. Испитување – 10 мин.

Информационо поле

Учениците размислуваат за часот од две перспективи, една за содржината, а друга за рамката од правила. Учениците можеби ќе бидат позаинтересирани за еден аспект од другиот и според тоа ќе се менува фокусот, давајќи повеќе време за една тема.

Испитувањето дава можност за учениците да дадат повратна информација за темата.

Учениците подготвиле информации со што сите имаат можност да учествуваат во часот. Затоа наставникот може и треба да даде повеќе време за учениците да говорат. Може да се очекува информациите од учениците да траат целиот час (видете ги прашањата за инфо. од учениците). Наставникот го води часот и дава кратки информирања за да ги сумира и структурира дискусиите.

Опис на лекцијата

Појаснување на агендата за часот

Наставникот ја претставува агендата за часот и истакнува дека кореспондира со клучните прашања за домашната на учениците. Ако учениците се согласат и не дадат предлози за фокусирање на една одредена точка, наставникот ја претставува првата фаза од лекцијата.

1. Три новинарски известувања со дискусија

Наставникот најавува дека трите новинарски тимови сега ќе ги претстават нивните стории. Учениците имаат задача да слушаат и споредуваат бидејќи новинарите работат за различни типови на весници. За да ги споредуваат сториите, учениците треба да се спремни за фаќање белешки. Наставникот ја појаснува задачата со цртање на едноставна матрица на таблата:

Новинарска сторија	Број 1	Број 2	Број 3
Изразување			
...			
...			
...			
Расудување			

Наставникот ги споменува весниците само по број, оставајќи на учениците да го претстават нивниот весник. Изразувањето е фактор со кој може да се споредуваат сториите и учениците можат да фаќаат забелешки за тоа што ќе го воочат. Ако претпочитаат еден тип на весник и новинарска сторија, тоа треба да го објаснат.

Наставникот гледа дали учениците немаат веќе прашања за задачата и потоа дава збор на трите новинарски тимови. Тие ги читаат нивните стории една по една, без дискутирање и коментирање меѓу сториите.

Потоа учениците даваат повратна информација. Наставникот слуша и ги охрабрува учениците да објаснат кои критериуми ги користеле за споредба и оцена на сториите.

Наставникот ја сумира дискусијата истакнувајќи еден клучен аспект: трите тимови на репортери присуствуваа на истата дебата, а сепак сликите кои ги создале за читателската публика значително се разликуваат. Ова покажува дека медиумите ја пренесуваат реалноста за сите тие кои не биле присутни на настанот. Но со пренесувањето на реалноста, тие ја создаваат реалноста – со одбирање и истакнување на некои елементи и испуштање или давајќи помалку значење на други. Наставникот може да упати на одбрани детали од сториите или информациите од учениците за да ја поддржи оваа теза (видете ги материјалите за наставници 9.1).

2. Размислување: како правилата влијаат на дебатата?

Наставникот повторно замолува за информации од учениците. Наставникот слуша, а исто така и учениците. Се очекува некои коментари да се доста критички (временското ограничување е „недемократско“, не дозволува слободно изразување), а некои ученици можеби ги поддржуваат правилата.

За време на дискусијата наставникот може да ги праша критичарите меѓу учениците да размислат што би се случило ако временското ограничување се тргне. Тие ќе сфатат дека на дебатата и е потребно повеќе време, а временскиот буџет на часот е најголемото ограничување и затоа правилата ја земаат реалноста предвид и времето е распределено фер, иако во многу мали залчиња. Говорниците треба да коментираат како се справиле со временското ограничување: дали успеале да се концентрираат на клучните точки?

3. Испитување

Овде учениците даваат општи повратни информации.

Наставникот не треба да се обидува да ја оправдува неговата работа поради критицизмот, ниту пак да ги оправдува критичарските коментари. Бидејќи и учениците имаат голем дел на активност и одговорност, успехите и неуспехите се нивни исто колку и на наставникот. Наставникот треба да го истакне ова ако учениците не се свесни за тоа.

Ако учениците уживале во дебатата, наставникот може да предложи продолжение во форма на дебатен клуб. Овде можат да се дебатираат некои од проблемите кои учениците ги предложиле. Дебатните клубови се многу застапени во земјите каде што се зборува англискиот јазик и исто така кај наставниците по англиски како странски јазик. Интернетот нуди богати материјали за наставници и ученици кои се заинтересирани за дебатирањето.

Материјал за наставници 8.1

Зошто слободата зависи од правилата и законите

Можности за учење во оваа тема

Заемна зависност преку недостатокот на време

Најдрагоцениот ресурс во предавањето, учењето и воопшто во нашите животи е времето. Како професионалци, наставниците постојано мораат да го одговараат прашањето како најдобро да се искористи времето кое го имаат за час – а во интерактивното учење, учениците имаат одговорност за ова. Напредната организација во оваа тема може да функционира само ако учениците ја прифатат оваа одговорност да се користи времето за читање на материјалите кога треба – а тоа е пред првиот час. Во првата лекција може да се даде само 10 минути на учениците да изберат проблем за дебатата. Ако не ги прочитале материјалите однапред, класот ќе има помалку добри идеи за бирање – ова е пример за тоа како зависиме едни од други (заемна зависност).

Строгите правила ја штитат слободата на говор

Дебатата мора да се одвива во строго одредено време. Сите говорници ги имаат истите права на слободно мислење и изразување. Затоа достапното време за говорење мора праведно да се распредели – што значи еднакво, една минута за исказ. Изгледа парадоксно што строгите правила се потребни и корисни за заштита на нашата слобода. Временската граница функционира на два начина: нашето време за говорење е гарантирано, и е праведно. Од друга страна, го ограничува секој говорник на краток временски простор и говорниците мораат внимателно да размислат што ќе кажат. Тие мора да се концентрираат на клучните аргументи, да изостават сèшто е со помала важност и да ја искажат поентата кратко и јасно.

Слободата и рамките

Слободата за делување и говорење на учениците е врамена, ограничена и дефинирана на два начина. Прво, со достапното време за учење – часовите траат околу 40 минути, а дебатата мора да се вклопи во еден час и да не трае повеќе од 20 минути, бидејќи на тој час треба да се прават и други работи. Второ, правила дозволуваат праведно но ограничено време од една минута по исказ. Рамките имаат структурална димензија – времето во нашите животи е ограничено – и политичка, вештачка димензија: правилата се рамки без кои не би ги уживале нашите слободи без прекршување на туѓите права. Не може да се преговара за недостатокот на време, но за рамките на правила може.

Училиштето е животот

Дијалектиката на слободата и рамките со корен во универзалниот недостиг на време се случува во училиштата како и во јавниот живот. Овде во многу буквална смисла, училиштето е животот.